EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 4.5.2009
COM(2009) 208 galīgā redakcija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

saskaņā ar 16. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Regulā (EK) Nr. 648/2004 par mazgāšanas līdzekļiem attiecībā uz mazgāšanas līdzekļu galveno virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu bionoārdīšanos

(Dokuments attiecas uz EEZ)

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

saskaņā ar 16. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Regulā (EK) Nr. 648/2004 par mazgāšanas līdzekļiem attiecībā uz mazgāšanas līdzekļu galveno virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu bionoārdīšanos

(Dokuments attiecas uz EEZ)

1. IEVADS PAR VIRSMNEAKTĪVAJĀM ORGANISKAJĀM SASTĀVDAĻĀM

16. panta 2. punktā Regulā (EK) Nr. 648/2004 par mazgāšanas līdzekļiem[1] ir paredzēts, ka: *„Komisija līdz 2009. gada 8. aprīlim pārskata šīs regulas piemērošanu, īpašu uzmanību veltot virsmaktīvo vielu bionoārdīšanās spējai, sagatavo novērtējumu, iesniedz ziņojumu un, ja tas ir pamatoti, nāk klajā ar likumdošanas iniciatīvu attiecībā uz:*

– anaerobo bionoārdīšanos,

– **mazgāšanas līdzekļu galveno virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu bionoārdīšanos”.**

Šajā ziņojumā sniegs Komisijas pārskata rezultātus par galveno virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu bionoārdīšanos mazgāšanas līdzekļos.

Izņemot virsmaktīvas vielas un ūdens mīkstinātājus, mazgāšanas līdzekļi satur vairākas organiskas un neorganiskas virsmneaktīvas sastāvdaļas. 1. tabulā ir uzskaitītas galvenās virsmneaktīvo ķīmisko vielu grupas un aprakstīta to funkcija mazgāšanas līdzekļos.

1. tabula. Mazgāšanas līdzekļu virsmneaktīvas sastāvdaļas (*RPA*, 2006)[2]

Ķīmiskā sastāvdaļa	Mērķis
Skābes/bāzes	Lai nodrošinātu optimālu pH mazgāšanas ūdenī
Balinātāji, aktivētāji un stabilizatori	Tīrīšanas rādītāju uzlabošana
Ūdens mīkstinātāji, kompleksveidotājas vielas un jonīti	Ūdens mīkstināšana, lai uzlabotu tīrīšanas efektivitāti (piemēram, netīrumu likvidēšana un suspensija)
Korozijas inhibitori	Lai novērstu koroziju veļas mazgāšanas mašīnās
Krāsvielas	Lai piešķirtu krāsu mazgāšanas līdzekļiem
Krāsvielu pārnešanas inhibitori	Lai novērstu auduma krāsu zaudēšanu
Fermenti	„Bioloģiska” tīrīšana
Fluoriscējoši balinātāji	Optiskie dzidrinātāji
Putu regulatori	Lai ierobežotu putu veidošanos (veļas mazgāšanas mašīnā)
Sastāva palīgvielas	Lai uzlabotu mazgāšanas līdzekļa rādītājus

[1] OV L 104, 8.4.2004, 1. lpp.

[2] *RPA* ziņojums pieejams: http://ec.europa.eu/enterprise/chemicals/legislation/detergents/index_en.htm

Netīrumu repelents/atkārtotas nogulsnēšanās inhibitors	Lai novērstu netīrumu atkārtotu nogulsnēšanos mazgāšanas procesā
Šķīdinātāji	Lai saglabātu sastāvdaļas šķīduma stāvoklī (īpaši šķidros mazgāšanas līdzekļos)

Neorganiskas sastāvdaļas (piemēram, neorganiskas bāzes vai balinātāji), uz kurām neattiecas bionoārdīšanās, netiek aplūkotas šajā ziņojumā.

Attiecībā uz svarīgākajām un plaši izmantojamām virsmneaktīvajām organiskajām sastāvdaļām 2. tabulā sniegts pārskats par to lietojumiem, izmantoto daudzumu un bionoārdīšanās īpašībām.

2. tabula. Pārskats par mazgāšanas līdzekļu galveno virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu bionoārdīšanos

Vielu grupa	**Galvenās sastāvdaļas**	**ES patēriņš mazgāšanas līdzekļos (tonnas/gadā)**	**Bionoārdīšanās**
Skābes	Etiķskābe, citronskābe, adipīnskābe	Citronskābe: 100 000 t/gadā[3]	Viegli bionoārdāma
Ūdens mīkstinātāji, kompleksveidotājas vielas un jonīti	a) Fosfīti	~ 30 000t/g[4] (*AISE* dati par 2007. gadu)	Šo vielu bionoārdīšanās aspekti tiek analizēti 2. un 3. sadaļā
	b) Polikarboksilāti	~ 80 000 t/g (*AISE* dati par 2007. gadu)	
	c) Etilēndiamīntetraacetāts (EDTA) un sāļi	~ 11 600 un 1 800 t/g (attiecīgi rūpniecībā un iestādēs (*I&I*) un mājsaimniecībās izmantojamie mazgāšanas līdzekļi)[5]	
	Nitril-o-trietiķskabe (NTA)	>20 000 t/g galvenokārt I&I mazgāšanas līdzekļi[6]	
Krāsvielu pārnešanas inhibitori	Polivinilpirolidons-(*PVP*) ir visplašāk izmantotais krāsvielu pārnešanas inhibitors	~ 100 t/g	Zema bionoārdīšanās pakāpe
Fermenti	Proteāzes, α-amilāzes,	Proteāze: ~ 1 000 t/g	Viegli

[3] http://www.heraproject.com/files/37-F-05-HERA_citricacid_version1_April05.pdf
[4] http://www.heraproject.com/files/30-F-04-%20HERA%20Phosphonates%20Full%20web%20wd.pdf
[5] http://www.baua.de/nn_8874/de/Chemikaliengesetz-Biozidverfahren/Dokumente/RAR__062.pdf
[6] http://ecb.jrc.ec.europa.eu/documents/Existing-Chemicals/RISK_ASSESSMENT/SUMMARY/ntaENVsum307.pdf

	(lipāze, celulāzes mazos daudzumos)	α-amilāze: 150 t/g[7]	bionoārdāma
Fluoriscējoši *balinātāji (*FWA)	*FWA*-1 (CAS Nr.: 273444-41-8) *FWA*-5 (CAS Nr.: 16090-02-1)	2 100 t/g 600 t/g[8]	*FWA*-5 bionoārdīšanās pakāpe ir zema
Putu regulatori	n-parafīni Polidimetilsiloksāns(*PDMS*)	5 000 t/g 7 200 t/g[9]	n-parafīni ir viegli bionoārdāmi PDMS ir klasificēts kā ļoti stabila viela
Sastāva palīgvielas	Toluols	17 000 t/g[10]	Ātri noārdāms aerobos apstākļos
Atkārtotas nogulsnēšanās inhibitors	Karboksimetilceluloze (CMC)	20 000 t/g	Bionoārdīšanās pakāpe ir zema
Šķīdinātāji	Dažādi spirti (etanols, izopropanols, 2-butoksietanols, 1-dekanols, glicerīns) un trietanolamīns (*TEA*)		Viegli bionoārdāmi, izņemot TEA

Komisijas Toksikoloģijas, ekotoksikoloģijas un vides zinātniskā komiteja (*SCTEE*) 2003. gada martā sniedza atzinumu[11], cita starpā secinot, ka ir vajadzīga papildu informācija par veselības un vides apdraudējumu, kas ir saistīts ar ūdens mīkstinātājiem mazgāšanas līdzekļos. *SCTEE* uzskatīja, ka, lai gan, īstenojot mazgāšanas līdzekļu regulu, ir gūti ievērojami panākumi virsmaktīvo vielu jomā, īpaši attiecībā uz minēto vielu bionoārdīšanās spēju, ir atlikušas bažas par pārējām ķīmiskām sastāvdaļām mazgāšanas līdzekļos, īpaši par konkrētiem organiskiem savienojumiem.

2. PĒTĪJUMS PAR VIRSMNEAKTĪVAJĀM ORGANISKAJĀM SASTĀVDAĻĀM MAZGĀŠANAS LĪDZEKĻOS

2.1. Svarīgākie atzinumi pētījumā „Virsmneaktīvās organiskās sastāvdaļas un mazgāšanas līdzekļi, kas izgatavoti uz ceolītu bāzes”

Komisijas dienesti 2005. gadā pasūtīja pētījumu *RPA* (*Risk & Policy Analysts Ltd*), lai papildinātu trūkstošos datus, kas ir noteikti *CSTEE* atzinumā par mazgāšanas līdzekļu virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu reprezentatīva klāsta izmantošanu, īpašībām un ietekmi uz vidi. Nobeiguma ziņojumu „Virsmneaktīvās organiskās sastāvdaļas un mazgāšanas līdzekļi, kas izgatavoti uz ceolītu bāzes”[12] iesniedza 2006. gada jūnijā, un Komisija to

---

7 http://www.heraproject.com/files/38-F-Hera_Bridging_document_28.10.05.pdf

8 http://www.heraproject.com/files/11-F-04-HERA%20FWA5%20Full%20web%20wd.pdf

9 *Environmental Risk Assessment of Polydimethylsiloxane used in Detergent Applications*, 2006. gada 15. gada ziņojums, ko sagatavoja *Centre Européen des Silicones* vajadzībām.

10 http://www.heraproject.com/files/24-F-HERA%20Hydrotropes%20Sept%202005.pdf

11 http://ec.europa.eu/health/ph_risk/committees/sct/sct_opinions_en.htm

12 Pieejams: http://ec.europa.eu/enterprise/chemicals/legislation/detergents/index_en.htm

izmantoja par pamatu, lai pārskatītu mazgāšanas līdzekļu sastāvu galveno virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu bionoārdīšanos.

RPA pētījumā pārbaudīja aptuveni 50 reprezentatīva daudzuma mazgāšanas līdzekļu sastāvdaļas, kas ietilpst 1. tabulā sniegtajās vielu grupās. Vielas, kas ir viegli bionoārdāmas un kurām nav īpašību, par kurām var rasties bažas (piemēram, ūdens toksiskums), uzskatīja par tādām vielām, kas, visticamāk, neradīs ievērojamu apdraudējumu cilvēku veselībai vai videi, tādējādi tās turpmāk neanalizēja. Vielas vai vielu grupas, kuras iekļāva turpmākajā analīzē, nav viegli bionoārdāmas vai to īpašības var radīt bažas.

RPA veiktajā atlasē ieguva konkrētu vielu un vielu grupu sarakstu, kuras izvēlējās turpmākai analīzei, pamatojoties uz zinātniskajiem pierādījumiem, kas ir iegūti dažādos riska novērtējumos. Atzinumi bija šādi.

(1) Ūdens mīkstinātāji, kompleksveidotājas vielas un jonīti

(a) *Fosfīti.* Ir plaša vienprātība, ka fosfīti noārdās lēni un ka tie var radīt apdraudējumu videi; īpašas bažas šajā ziņā izraisa HEDP (1- hidroksietāna difosfonskābes) iespējamais ūdens hroniskais toksiskums un tās sāļu iedarbība uz ūdens blusām.

(b) *Polikarboksilāti.* Polikarboksilātu bionoārdīšanās pakāpe ir zema un, lai gan nav pieejamo monitoringa datu, koncentrācija ar dūņām apstrādātajā augsnē var būt ievērojama.

(c) *EDTA un tā sāļi.* Pieejamie dati liecina, ka EDTA un tā sāļi, ņemot vērā to izmantošanu tīrīšanas nolūkos rūpniecībā un iestādēs (*I&I*), var radīt apdraudējumu videi; mājsaimniecībās tā izmantošana ir ierobežota, tāpēc apdraudējums netiek radīts[13].

(d) *Nitril-o-trietiķskābe (NTA).* Ņemot vērā vairāku standarta testu rezultātus, radusies vienprātība, ka NTA ir viegli bionoārdāma, lai gan dažos gadījumos metāla NTA kompleksveidotājas vielas var kavēt noārdīšanos (*ECB*, 2005)[14].

Papildu informācija par fosfītu, polikarboksilātu, EDTA un NTA ietekmi uz vidi ir sniegta turpmāk 3. sadaļā.

(2) Polivinilpirolidons (PVP). PVP neapdraud cilvēku veselību un, šķiet, ir vispārēja vienprātība, ka bažas par vides apdraudējumu ir ierobežotas. Tomēr būtu vajadzīgi papildu dati, lai pierādītu, ka PVP nerada būtisku vides apdraudējumu.

(3) *Fluoriscējošs balinātājs FWA-5.* Par *FWA*-5 ziņotā koncentrācija vidē ir vairāk nekā pakāpi zemāka par paredzamo koncentrāciju, pie kuras nenovēro nelabvēlīgu iedarbību (*PNEC*). Pamatojoties uz iepriekšminēto, *FWA*-5, visticamāk, neradīs

---

13 http://ecb.jrc.it/DOCUMENTS/Existing-Chemicals/RISK_ASSESSMENT/SUMMARY/edtasum061.pdf

14 http://ecb.jrc.ec.europa.eu/documents/ExistingChemicals/RISK_ASSESSMENT/SUMMARY/ntaENVsum307

būtisku apdraudējumu cilvēku veselībai vai videi. Tomēr paliek iespēja, ka noārdīšanās produkti var radīt bažas.

(4) *Putu regulatori — parafīni (visticamāk, C10-C16 n-parafīni) un polidimetilsiloksāns (PDMS).* Attiecībā uz n-parafīniem, visticamāk, ņemot vērā ātras bionoārdīšanās un notekūdeņu attīrīšanas iekārtu kombināciju, to ievērojams daudzums iekļūs vidē. Tomēr pieejamie dati par īpašībām, piemēram, ūdens toksiskumu un bioakumulāciju, ir ļoti neskaidri, kas sarežģī pamatotu secinājumu izdarīšanu, ka vides apdraudējuma nav. Attiecībā uz PDMS, lai gan uzskatīts par stabilu, tas noārdās vidē, īpaši sausā māla augsnē. Turklāt ir bažas par apdraudējumu, kas saistīts ar mazgāšanas līdzekļos izmantoto PDMS savienojumu lielāku molekulāro svaru.

(5) *Atkārtotas nogulsnēšanās inhibitori, īpaši karboksimetilceluloze (CMC).* Visticamāk, CMC izmantošana mazgāšanas līdzekļos nerada būtisku apdraudējumu cilvēku veselībai vai videi, jo tās toksiskums ir zems. Tomēr būtu vajadzīgi papildu dati par vidē konstatējamiem līmeņiem, lai pamatotu šo viedokli.

(6) *Šķīdinātāji, īpaši 1-dekanols un trietanolamīns.* Visticamāk, 1-dekanola izmantošana mazgāšanas līdzekļos nerada būtisku apdraudējumu cilvēku veselībai vai videi, jo tas ātri bionoārdās. Lai izdarītu skaidru secinājumu, vai trietanolamīns varētu radīt bažas, ir vajadzīgi papildu dati.

Kopumā *RPA* veiktajā analīzē par mazgāšanas līdzekļu virsmneaktīvajām organiskajām sastāvdaļām secināja, ka pat stabilas sastāvdaļas ne vienmēr rada apdraudējumu videi (*PEC/PNEC* attiecība ir mazāka par viens), jo to novērš noārdīšanās vidē un/vai zems toksiskums vidē. Informācija par konkrētu sastāvdaļu bionoārdīšanās spēju ir pietiekama, un turpmāku testēšanu neuzskata par vajadzīgu.

2.2. Bionoārdīšanās un notekūdeņu attīrīšanas aspekti saistībā ar virsmneaktīvajām organiskajām sastāvdaļām

Saskaņā ar reglamentējošu pieeju, ko Eiropas Savienībā pieņēma attiecībā uz virsmaktīvajām vielām, piemēram, mazgāšanas līdzekļu organiskajām sastāvdaļām, virsmaktīvajām vielām ir jābūt aerobi bionoārdāmām. Organiskās vielas, kas ir bionoārdāmas aerobos apstākļos, visticamāk, sadalīsies notekūdeņu attīrīšanas iekārtās. Divi svarīgākie bionoārdīšanās kritēriji ir pakāpe, līdz kurai sastāvdaļas pilnīgi bionoārdīsies un bionoārdīšanās ātrums.

Saskaņā ar *RPA* pētījuma atzinumiem vairākas sastāvdaļas, kuras, iespējams, varētu radīt apdraudējumu, tiek likvidētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbības primārajā un sekundārajā posmā, kas savukārt ierobežo to nonākšanu ūdens vidē. Tomēr EDTA netiek likvidēts notekūdeņu attīrīšanas iekārtās, bet TEA var likvidēt tikai daļēji. Turklāt nepietiek datu, lai sniegtu apsvērumus, vai mazgāšanas līdzekļu krāsvielas tiek likvidētas notekūdeņu attrīšanas iekārtās. Lai gan nebija pietiekamu uzraudzības datu, lai sniegtu apstiprinājumu, *RPA* uzskatīja, ka, visticamāk, PVP un CMC tiks likvidēti notekūdeņu attrīšanas iekārtās, absorbējoties dūņās.

3. VESELĪBAS UN VIDES APDRAUDĒJUMA ZINĀTNISKĀS KOMITEJAS (SCHER) ATZINUMI

3.1. 2007. gada *SCHER* atzinums par *RPA* ziņojumu attiecībā uz virsmneaktīvajām organiskajām sastāvdaļām

Komisija 2006. gada decembrī pieprasīja Veselības un vides apdraudējuma zinātniskajai komitejai (*SCHER*) novērtēt *RPA* ziņojuma vispārējo zinātnisko kvalitāti un sniegt komentārus par izmantoto metodiku un pieņēmumiem. *SCHER* aicināja komentēt, vai *RPA* secinājumi par pārskatītajām mazgāšanas līdzekļu virsmneaktīvajām sastāvdaļām ir derīgi un saskaņā ar esošo literatūru. Īpašu uzmanību būtu jāpievērš rezultātiem par tādu mazgāšanas līdzekļu sastāvā esošo ūdens mīkstinātāju radīto veselības un vides apdraudējumu, par kuriem *RPA* analīzē konstatēja, ka pastāv bažas vai dažas neskaidrības: i) EDTA un EDTA tetranātrija sāļi, ii) nitril-o-trietiķskābe (NTA), iii) fosfīti un iv) polikarboksilāti.

Pēc pieejamo pierādījumu novērtējuma par mazgāšanas līdzekļu virsmneaktīvajām organiskajām sastāvdaļām *SCHER* 2007. gada jūnijā publicēja atzinumu[15] „Virsmneaktīvās organiskās sastāvdaļas un mazgāšanas līdzekļi, kas izgatavoti uz ceolītu bāzes". Atzinumā uzskatīja, ka lielākā daļa *RPA* pētījumā izmantoto pieņēmumu ir pieļaujami un ka ziņojuma vispārējā kvalitāte ir laba. *SCHER* apstiprināja, ka *RPA* ziņojums ir ticams faktu pamats attiecībā uz mazgāšanas līdzekļu sastāvā esošajām virsmneaktīvajām organiskajām sastāvdaļām. Attiecībā uz bionoārdīšanās īpašībām un četru iepriekšminēto mazgāšanas līdzekļu ūdens mīkstinātāju kategoriju saistīto vides apdraudējumu *SCHR* atzinumā secināja:

(1) **EDTA un EDTA tetranātrija sāļi** — *SCHER* apstiprināja iepriekšējo *SCTEE* atzinumu[16], ka EDTA izmantošana mājsaimniecībās lietojamos mazgāšanas līdzekļos nerada apdraudējumu, turpretim attiecībā uz dažiem citiem lietojumiem (rūpniecībā, papīrfabrikās, shēmas plašu ražošanā izmantojamie mazgāšanas līdzekļi utt.) ir vajadzīgs detalizētāks iedarbības novērtējums, lai izslēgtu iespējamos riskus;

(2) **nitril-o-trietiķskābe (NTA un sāļi)** — *SCHR* apstiprināja iepriekšējā atzinumā[17] izdarīto secinājumu, ka neviens no ražošanas vai lietošanas veidiem neapdraud vidi. Turklāt attiecībā uz veselības apdraudējumu *SCHR* uzvēra, ka, lai gan ir skaidri pierādījumi par kancerogenitāti, kas attīstās žurkām un pelēm, nav kancerogēno datu par cilvēkiem vai pierādījumu saistībā teratogenitāti un mutagenitāti;

(3) **fosfīti** — pamatojoties uz sākotnējiem novērtējumiem un galvenokārt ņemot vērā *RPA* un *HERA* ziņojumus, *SCHR* secināja, ka fosfītu izmantošana kompaktos pulveros, kas izgatavoti uz ceolīta bāzes („bez fosfītiem"), rada iespējamo apdraudējumu ūdens un sauszemes (lauksaimniecībā izmantojamā augsne) sektorā. *SCHR* uzsvēra, ka, ņemot vērā fosfītu izturību un pretrunas attiecībā uz to bioakumulācijas spēju, ir ieteicams papildu novērtējums par ilgtermiņa un sekundāro saindēšanos;

(4) **polikarboksilāti** — *SCHR* secināja, ka polikarboksilātu izmantošanas dēļ mazgāšanas līdzekļos, kas izgatavoti uz ceolītu bāzes, ir iespējams ūdens organismu apdraudējums, jo datu precizitāti attiecībā uz hronisko *NOEC* nevarēja apstiprināt, turklāt ir arī

---

15 Pieejams: http://ec.europa.eu/health/ph_risk/committees/04_scher/docs/scher_o_057.pdf

16 Pieejams: http://ec.europa.eu/health/ph_risk/committees/sct/documents/out194_en.pdf

17 Pieejams: http://ec.europa.eu/health/ph_risk/committees/04_scher/docs/scher_o_001.pdf

neskaidrības par sauszemes organismiem, jo informācija *PNEC* noteikšanai nebija pietiekama.

3.2. *SCHER* 2008. gada atzinums par anaerobo bionoārdīšanos un polikarboksilātiem

Jauna zinātniskā informācija par polikarboksilātiem (ieskaitot to homo- un kopolimērus) kļuva pieejam 2007. gadā (*HERA* izstrādātais mērķa riska novērtējuma ziņojums). Komisija 2008. gada martā uzdeva *SCHR* izstrādāt atjauninātu zinātnisko atzinumu un komentēt, vai komiteja piekrīt galvenajiem secinājumiem *HERA* ziņojumā par polikarboksilātiem mazgāšanas līdzekļos[18], proti, ka polikarboksilātu izmantošana mazgāšanas līdzekļos nerada apdraudējumu vides sektoriem, izņemot augsnes lokālo sektoru attiecībā uz P-AA/MA (akrilkopolimērs un maleīnskābes vai to nātrija sāls). *SCHR* 2008. gada novembrī pieņēma zinātnisko atzinumu[19], norādot, ka tās izmaiņas PNEC attiecībā uz ūdens organismiem, kuras ierosināja *HERA* attiecībā uz P-AA/MA, ietekmē riska novērtējuma rezultātus. Tomēr *SCHR* nevarēja sniegt galīgo atbildi par iespējamo vides apdraudējumu, jo a) pietrūkst informācijas par zivju hronisko pētījumu ticamību un, b) ņemot vērā, ka informācija par augsnes mikrobiālām funkcijām ir svarīga, lai izdarītu minēto ķīmisko vielu riska novērtējumu.

Kopumā *SCHR* secināja, ka ir vajadzīga papildu informācija, pirms izdara secinājumus, ka minētās ķīmiskās vielas neizraisa nopietnas bažas par vides apdraudējumu. *SCHR* neatrada papildu informāciju par fosfītiem, tādējādi 2007. gada atzinumā izdarītie secinājumi par iespējamo vides apdraudējumi netiek mainīti.

4. APSPRIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM

RPA un *HERA* pētījumi, kā arī to novērtējums, ko veica zinātniskā komiteja, tika apspriesti vairākās tās Mazgāšanas līdzekļu darba grupas sanāksmēs, kas ir atbildīga par mazgāšanas līdzekļu regulas īstenošanu (2007. gada jūnijs, 2008. gada jūlijs un 2009. gada februāris). Šajās sanāksmēs piedalījās dalībvalstu un dažādu nozares asociāciju pārstāvji, piemēram, *Association Internationale de la Savonnerie, de la détergence et des produits d'Entretien (AISE)* (Starptautiskā Ziepju un Mazgāšanas līdzekļu ražotāju asociācija) un *European Chemical Industry Council* (*CEFIC*) (Eiropas Ķīmijas rūpniecības padome).

Kopumā dalībvalstis piekrita, ka *RPA* ziņojums ir lietderīgs pamats, īpaši lai pārskatītu mazgāšanas līdzekļu virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu radīto vides apdraudējumu, un ka nozarei būtu jāuzņemas atbildība par turpmāko pieejamo datu vākšanu attiecībā uz konkrētām mazgāšanas līdzekļu sastāvdaļām, kuras var radīt bažas. *HERA* projekts ir labs piemērs šādai nozares brīvprātīgai rīcībai. Turklāt dalībvalstis atzīmēja, ka tuvākajā nākotnē uz nozari attieksies *REACH* Regulā (EK) 1907/2006[20] paredzētā atbildība saskaņā ar reģistrācijas procedūru, proti, uzņēmumiem būs jāiesniedz detalizēta informācija par ķīmisko vielu sastāvdaļām, kuras izmanto mazgāšanas līdzekļu sastāvā.

AISE apstrīdēja dažus *RPA* secinājums par trietanolamīnu un kompleksveidotājām vielām *EDTA* un *NTA*, par kurām nav ES riska novērtējuma ziņojumu (*RAR*) ar jaunāko informāciju. *AISE* uzsvēra, ka minēto ziņojumu informācija un secinājumi nav izskatīti konsekventi *RPA*

---

18 Pieejams: http://www.heraproject.com/files/32-F-HERA_polycarboxylates_final_Sept07.pdf

19 Pieejams: http://ec.europa.eu/health/ph_risk/committees/04_scher/docs/scher_o_109.pdf

20 OV L 396, 30.12.2006, 1. lpp.

ziņojumā, tādējādi radot nevajadzīgas bažas. Visbeidzot, *AISE* uzsvēra, ka, ņemot vērā konkrētas tehniskās īpašības, *I&I* izmanto minētos materiālus, jo tiem piemīt tehniskā funkcionalitāte, kas ir nepieciešama sarežģītos profesionālās tīrīšanas apstākļos. *EDTA* ir arī iekļauts Direktīvas 2008/105/EK[21] III pielikumā un uz to attiecas pārskatīšana par iespējamo vielas noteikšanu kā prioritāru vielu vai kā prioritāru bīstamo vielu ūdens pamatdirektīvā. Komisija līdz 2011. gada 13. janvārim ziņos par pārskatīšanas rezultātiem Eiropas Parlamentam un Padomei.

AISE 2009. gada janvārī sniedza atjauninātu informāciju par polikarboksilātu patēriņu Eiropas Savienībā; lēš, ka 2007. gadā patērēja 80 000 t (10 % izmantoja *I&I*). Novērotais polikarboksilātu patēriņā pieaugums (salīdzinājumā ar *RPA* 2006. gada ziņojumā sniegto vērtību ~ 50 000 t/g) ir saistīts ar arvien pieaugošu tendenci izmantot fosfītus nesaturošus mazgāšanas līdzekļus un ar to saistītajām izmaiņām līdzekļu sastāvā.

Turklāt Komisija 2009. gada janvārī saņēma datus no uzņēmuma *BASF* par pēdējiem pētījumiem attiecībā uz polikarboksilātu sauszemes toksiskumu. Saskaņā ar *BASF* minētie dati uzskatāmi parāda, ka *PEC/PNEC* vērtība visiem vides sektoriem attiecībā uz P-AA/MA ir zemāka par 1, liecinot, ka P-AA/MA neapdraud virszemes organismus. Tika panākta vienošanās, ka *HERA* 2007. gada ziņojumu par polikarboksilātiem atjauninās, iekļaujot šos jaunos datus, un ka pārskatīto *HERA* ziņojumu 2009. gada aprīlī nosūtīs *SCHR* turpmākā novērtējuma veikšanai un atzinuma izstrādei, vai ir atrisināti jautājumi saistībā ar noteiktajām neskaidrībām.

5. KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Komisija ir veikusi vairākus pasākumus, lai izveidotu zināšanu bāzi, kas ir vajadzīga, lai veiktu pārskatīšanu par „mazgāšanas līdzekļu galveno virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu bionoārdīšanās spēju", kā paredzēts Regulas 648/2004 16. panta 2. punktā.

Kad 2004. gadā tika pieņemta mazgāšanas līdzekļu regula, pilnīgas bionoārdīšanās spējas kritēriju uzskatīja par efektīvu un atbilstīgu veidu, kā nodrošināt, lai mazgāšanas līdzekļu virsmaktīvās vielas neradītu apdraudējumu videi. Bionoārdīšanās spēju izmantoja kā rādītāju vides toksiskumam, jo tolaik nebija pietiekamu tiešo datu par virsmaktīvo vielu vides toksiskumu. Tomēr starplaikā un, veicot sagatavošanās darbus saistībā ar *REACH*, tika pielikti lielāki pūliņi mērķa riska novērtējumu veikšanai par mazgāšanas līdzekļu sastāvdaļām. Tādējādi Komisija ir spējusi veikt papildu pasākumus, kas nav paredzēti 16. panta 2. punktā, un ir spējusi novērtēt ne tikai bionoārdīšanās spēju, bet arī minēto vielu radīto apdraudējumu.

Komisijas 2006. gadā veiktajā pētījumā pārskatīja mazgāšanas līdzekļu galveno virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu bionoārdīšanās spēju un ekotoksiskumu.
Pētījuma rezultātus un Komisijas zinātniskās komitejas saistītos atzinumus apsprieda ar dalībvalstu un nozares asociāciju pārstāvjiem vairākās Mazgāšanas līdzekļu darba grupas sanāksmēs (2007. gada jūnijā un 2008. gada novembrī).

Nav konstatēts, ka mazgāšanas līdzekļu virsmneaktīvās organiskās sastāvdaļas rada vides apdraudējumu. Lai gan attiecībā uz dažām no minētajām vielām apdraudējumu nevar izslēgt galīgi, jo informācija par tām nav pilnīga, papildu datu vajadzīgais daudzums pilnīgam riska novērtējumam ir relatīvi mazs. Tādējādi neuzskata par atbilstīgu ierosināt tiesību aktu, lai

[21] Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīva Nr. 2008/105/EK par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā (OV L 348, 24.12.2008., 84. lpp).

izvirzītu prasību virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu pilnīgas bionoārdīšanās spējai. Faktiski daudzas no virsmaktīvajām organiskajām sastāvdaļām, par kurām dati ir pilnīgi, nav pilnīgi bionoārdāmas, tomēr tās nav toksiskas ne cilvēku veselībai, ne videi. Piemērojot riska aizvietotājrādītāju, piemēram, virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu pilnīgu bionoārdīšanās spēju, tiktu aizliegtas vairākas vielas, par kurām zināms, ka tās nerada apdraudējumu. Tādējādi būtu atbilstīgāk un zinātniski pamatotāk pabeigt riska novērtējumus par nedaudzām atlikušajām vielām.

Joprojām ir neskaidrības par ietekmi uz vidi saistībā ar a) fosfītiem un polikarboksilātiem, kurus lielos daudzumos izmanto mājsaimniecībās lietojamo mazgāšanas līdzekļu sastāvā un b) EDTA un tā sāļiem (galvenokārt izmanto *I&I* mazgāšanas līdzekļos), trietanolamīnu, *FWA*-5 un parafīniem, par kuriem nepietiek esošo datu, lai izslēgtu vides apdraudējuma iespēju.

REACH reģistrācijas dokumentācijas informatīvās prasības nodrošinās, ka attiecībā uz lielāko daļu minēto vielu nozare iesniegs Eiropas Ķīmisko vielu aģentūrai (*ECHA*) visaptverošus datus par bīstamajām īpašībām un iespējamo cilvēku veselības vai vides apdraudējumu. Faktiski vielām, kas gadā ir ražotas vai importētas 1000 vai vairāk tonnu daudzumā, reģistrācijas termiņš ir 2010. gada decembris, un ķīmiskās drošības ziņojumos, kas ir daļa no reģistrācijas dokumentācijas, būs jāpierāda droša lietošana visā to dzīves ciklā.

Tāpēc ar *REACH* reģistrācijas informāciju būtu jāpietiek, lai lemtu, vai vides apsvērumu dēļ ir vajadzīgi ierobežojumi konkrētām iepriekšminētajām mazgāšanas līdzekļu organiskajām sastāvdaļām; šajā gadījumā ierobežojumu procedūra saskaņā ar *REACH* būtu piemērotākais instruments, lai noteiktu šādus ierobežojumus Attiecībā uz polikarboksilātiem, kuru gadījumā saskaņā ar *REACH* ir jāreģistrē tikai monomēri, tuvākajā laikā ir paredzēts pārskatītais *HERA* riska novērtējums, kuram vajadzētu risināt atlikušos neskaidros jautājumus attiecībā uz iespējamo vides apdraudējumu. Pārskatīto ziņojumu iesniegs *SCHR* 2009. gada aprīlī. Turklāt Komisija līdz 2011. gadam pārskatīs EDTA, ņemot vērā iespējamo vielas noteikšanu par prioritāru vielu saskaņā ar ūdens pamatdirektīvu.

Attiecīgi Komija neparedz tiesību akta izstrādi par virsmneaktīvo organisko sastāvdaļu pilnīgas bionoārdīšanās spēju. Koncepcija izmantot bionoārdīšanās spēju par mazgāšanas līdzekļu sastāvdaļu apstiprināšanas kritēriju ir kļuvusi lieka, ņemot vērā riska novērtējuma visaptverošus datus par vielu vides toksiskumu.

6. SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

AISE *Association Internationale de la Savonnerie, de la détergence et des produits d'Entretien* (Starptautiskā Ziepju un Mazgāšanas līdzekļu ražotāju asociācija)

CEFIC *European Chemical Industry Council* (Eiropas Ķīmiskās rūpniecības padome)

CMC *Carboxymethyl cellulose* (karboksimetilceluloze)

ECB *European Chemical Bureau* (Eiropas Ķīmisko vielu birojs)

EDTA *Ethylendiammine tetra acetate* (etilēndiamīntetraacetāts)

FWA *Fluorescent whitening agents* (fluoriscējoši balinātāji)

HEDP 1 *Hydroxy ethane diphosphonic acid* (hidroksietāna difosfonskābe)

HERA Cilvēku un vides apdraudējuma novērtējums (*AISE-CEFIC* sadarbības projekts)

I&I *Industrial and Institutional* (rūpniecībā un iestādēs)

NOEC *No Observed Effect Concentration* (koncentrācija, pie kuras nenovērota iedarbība)

NTA *Nitrilotriacetic acid* (nitril-o-trietiķskabe)

P(AA-MA) Copolymer of acrylic acid and maleic acid (akrilkopolimērs un maleīnskābes)

PDMS Polydimethyl siloxane (polidimetilsiloksāns)

PEC *Predicted Environmental Concentration* (paredzamā koncentrācija vidē)

PNEC *Predicted No Effect Concentration* (paredzamā koncentrācija, pie kuras nenovēro nelabvēlīgu iedarbību)

PVP *Polyvinylpyrrolidone* (polivinilpirolidons)

RAR *Risk Assessment Report* (riska novērtējuma ziņojums)

REACH *Registration Evaluation Authorisation of Chemicals* (ķīmisko vielu reģistrācija, izvērtēšana un apstiprināšana)

RCR *Risk characterization ratios* (apdraudējuma kvantitatīvais raksturojums)

RPA *Risk & Policy Analysts*

SCHR *Scientific Committee on Health and Environmental Risks* (Veselības un vides apdraudējuma zinātniskā komiteja)

SCTEE *Scientific Committee on Toxicity, Ecotoxicity and the Environment* (Toksikoloģijas, ekotoksikoloģijas un vides zinātniskā komiteja)

TAED *Tetra acetyl ethylene diamine* (triacetiletilēndiamīns)

TEA *Triethanolamine* (trietanolamīns)

WFD *Water Framework Directive* (ūdens pamatdirektīva)